

Tallinna uuest haiglahoonest

Märt Põlluveer – Ida-Tallinna Keskhaigla erakorralise meditsiini keskuse juhataja 2015–2022

Sissejuhatuseks levinud hüüdlausest: investeerime inimestesse, mitte betoonil! Tervemõistuslikus arusaamas moodustavad inimesed, haiglataristu ning meditsiinitehnoloogia tervishoiuterviku. Üks ei saa töötada teiseta. Tallinnas ja Harjumaal tunnistame olukorda, kus aina moodamat meditsiini pressitakse mõnel juhul museaalse väärtusega hoonetesse.

Haiglahooneist lähtuvalt on Tallinna linnameditsiin 311 aastat vana. Aastal 1715 rajati praeguse Ida-Tallinna Keskhaigla (ITK) asupaika Vene Keisririigi Mereväe Hospital. Avaliku maksurahaga finantseeritud tsiviilmeditsiini tarbeks üüriti 1785. aastal Tallinnas maja, mida võib pidada linna statsionaarse arstiabi alguseks. Märgitud daatumite vahele jääb aasta 1736, mil tehti esimene teadaolev apendektoomia. Haiglas peatselt ilmnunud pinnamuresid lahendati puitbarakkide ehitamisega ehk juurdeehitustega, millest üks on Tallinna Ravi tänava hoonestus tänaseni säilinud. 157 aastat pärast hospitali asutamist (1872) suudeti haiglale ehitada vääriline kivihoone. Ettenähtavalt jäi ka see maja linna kasvades kitsaks.

Kutsekeskkooli lõõktöölised Ravi tn silmakliiniku ehitusel 1983. aastal. Ükski tuhaploki rida pole sirge. Vundamendikannude jootebetoon on lohakalt maha nõrgunud.

Ligikaudses ajavahemikus 1935–1940 projekteeriti ja ehitati Veerenni asumisse kaks hoonet. Esmalt keskne viiekorruseline hoone ja juurdeehitusena naistekliiniku hoone. Mahult pea võrdseid hooneid ei ehitatud ühtse lahendusena, kuigi need rajati kentsakal kombel pea samal ajal. Tundub, et ka tollel ajal segas poliitika ratsionaalset planeerimist. Riikliku iseseisvuse kaotuse künnisele liikus Tallinn moodsate haiglahoonetega. Linna rahvastik oli toona kasvanud 160 000 inimeseni. Nüüdseks on need kaks hoonet kasutuses olnud 86 aastat ja läbinud kirjeldamatu koguse remonte. Kuid remondi palju tahad, põhilahendust hoonel muuta ei saa. Näiteks toetuvad ITK viiekorruselise põhihoone vahelaed puittaladele, millest lähtuvad koormuspiirangud ei luba korruste pinnalaotust eriti muuta.

Nõukogude ühiskonnakorralduse lahutamatuks osaks olid valdkondlikud haiglad. Nii asutati 1944. aastal mitme eraldiseisva väiksema tervishoiuasutuse baasil Tallinna Sadamahaigla (uus hoone valmis 1979), mis algse idee järgi pidi abistama peamiselt sadamate ning veetranspordi töötajaid. Sarnase mõttekäigu alusel rajati 1960. aastaks Tallinna Raudteehaigla uus hoone Järvel. Parteinomenklatuuri abistas Pärnu maanteel asuv Tallinna Neljas Haigla, millele ehitati samuti uus hoone. Veel ehitati Pelgulinna Haigla uus hoone, mis avati 1964. aastal, 1970. aastal avati Pelgulinna sünnitushaigla hoone ning 1979. aastal Mustamäe haigla ja Tallinna Lastehaigla hooned.

Vaadates Eesti NSVd laiemalt, siis aastatel 1970–1990 tabas riiki justkui haiglataristubuum. Uued haiglahooned kerkisid kõikjale. Isegi väiksemad alevid nagu Väike-Maarja või Pärnu-Jaagupi said uued haiglahooned. Merevähospital (sõjaväehaigla) vahetas ajavagudes alluvussuhteid, hooneid ja nimesid. Ometi jäi see oma asupaika püsima. Seal anti sõjaväelastele abi kuni NSVLi lõpuni. Viimaseks nimetuseks jäi NSVLi sõjaväehaigla nr 13. Huvitava tõsiasi on olemasolevatest Tallinna haiglahoone-

test kapitaalselt remonditud just toosama sõjaväehaigla hoone. Praegu töötab seal Kaitseväe Peastaap.

Nõukogude Liit (Eesti NSV) pärandas Eestile 111 erineva taseme ja funktsioonidega haiglat. Tänapäeva Tallinna haigla-komplekse saab ühise tehnoloogilise lahenduse alusel (elekter, vesi, kanalisatsioon, transpordilahendus, hoonestus jms) jaotada üheksaks eraldi grupiks. Autori subjektiivse loendamise alusel töötavad Tallinna haiglad kokku ligi 30 erineva suurusega hoones. Hooned pole mitte piisavalt, vaid neid on selgelt liiga palju. Olukorra absurdsuse sümboliks sobib vahest kõige paremini Ravi tänava kompleks, kus ITK töötab kokku 11 eraldi hoones. Kui aga peamaja juurdeehituste alusel kolmeks jagada, saaks hooned 14.

Hoonekuhja ülalpidamine käis ja käib üle jõu. Seda näitab asjaolu, et alles 2023. aastal (s.o 47 aastat peale valmimist) avati Lääne-Tallinna Keskhaigla peamaja (rahvasuus meremeeste haigla) ja nakkuskliiniku vahel käigugalerii. Enne 2023. aastat käis kogu personal läbi õue. Sajameetrise vahega hoonete vahel veeti haigeid autoga. Tallinna meditsiini häbiplekiks on aga PERHi psühhiaatrikliiniku (Seewaldi asum) hooned, mis põhiosas valmisid 1911. aastaks. 115 aastat hiljem antakse neis amortiseerunud, soojusnäljastes ja ebafunktsionaalsetes hoonetes ikka veel statsionaarset psühhiaatrilist abi. Kõik need arvukad hooned tuleb kütta, valvata ja hooldada. Kõike ei jõua ja tulemused ei oota. Korrektsed laoruumi puudumise tõttu ladustati voodimadratsid selleks sobimatul Seewaldi pööningukorrusel. 9. veebruaril 1996 puhkes psühhiaatrikliinikus tulekahju, mis oma hukkunute arvuga (9 surnut ja 7 raskelt vigastatut) on läbi aegade üks raskemate tagajärgedega tulekahjusid Eesti ajaloos. Jooksva aasta veebruaris möödub sellest kurbpäevast 30 aastat.

Jättes välja PERHi suhteliselt uued X (EMO, intensiivravi) ja Y (onkoloogia) korpused, on Tallinna ülejäänud haiglahooned 50–115 aastat vanad. Kvaliteetehituse korral on taristukäidu rusikareegliks viiekümneaastane tööiga. Pärast seda nõuavad hoone tehnosüsteemid ja hoone ise kapitaalset renoveerimist ning mõnel juhul rekonstrueerimist. Ühtegi Tallinna ravitööks kasutatavat haiglahoonet pole kapitaalselt remonditud, rääkimata rekonstrueerimisest. Põhimõt-

08.12.2020 ITK kiirabiastakaadi korrodeerunud armatuuriga tugisein. Esialgne soov seda ehitusel ära kasutada ei tulnud peale uuringuid kõne alla. Lammutstööd suurendasid ümberehituse maksumust.

teliselt on iseseisvuse taastamisest alates käinud järelejooks remondivõlale. Remonditud on korrusepõhiselt või mõnel juhul tehnosüsteemipõhiselt. Sellised süstikremondid häirivad haigla tööd, põhjustades vibratsiooni, müra ja tolmu.

Omaette teema on nõukogudeaegsetel ehitusel toimunud vargused ja nigel ehituskvaliteet. Väärib tähelepanu, et 1979. aastal valminud Mustamäe haigla (PERH) peahoone ehitusele määrati valvesse isegi õendusjuhte. Seda selleks, et ehitusmaterjale kõige labasemal kombel öösiti ära ei varastataks. Tallinna Vabariikliku Haigla (praegu ITK Ravi tänava üksus) silmakliiniku hoone ehitusel eirati projekti ning rikuti jämedalt tuleohutusnorme. Hoone teiselt korruselt esimesele viinud trepp ehitati suvaliselt ümber ning see ei vastanud isegi tolleaegsetele tuleohutusnormidele. Odavuse nimel rajati ühetoruküttesüsteeme, mille balansseerimine on mõnel juhul praktikas võimatu. Tulemuseks liigsoojad või liigjahedad kabinetid. Dr Toivo Laksi meenutuste järgi rõõmustas omaaegne Mustamäe haigla ülemarst dr Talihärm 1982. aastal, et kaks aastat tagasi (*sic!*) avatud haigla remondiks eraldati 3,6 tonni värvi.

Aga miks ikkagi peaks uue hoone ehitama? Vastuse sellele küsimusele leiame Mulgimaalt. Viljandi Haigla uue hoone ehitust analüüsiti põhjalikult. Selgus, et vana hoone rekonstrueerimine koos asenduspindadega maksab uuega võrreldava summa. Tulemuseks on uue kuuega vana ning see, et mõned probleemid, nagu Viljandi Haigla vana hoone keskosa vajumine või

ITK EMO remondi ajaks rajatud ajutise hoone projekteerimine, tootmine, montaaž ja demontaaž maksid üle 500 000 euro.

ehituspraagist viltune 9. korrus, jäävad ikka alles.

2003. aastal oli Eestis (mitte Tallinnas) 5,8 haigevoodit iga 1000 inimese kohta. 2024. aastal oli neid 4,6. Kahe aastakümnega on kasutusest maha võetud ligi 1540 haigevoodit. Suurusjärgu illustreerimiseks saab öelda, et Eestis on kokku kasutusest maha võetud üks PERHi mõõtu suur haigla. Kui pidada vähest voodite arvu vooruseks, siis Eesti on selle näitajaga OECD keskmik. Esirinnas just pole, häbeneneda pole ka midagi. Eriti kui meiega lähestikku loksab rahulikult Šveits. Meie võrdlusvõrre Soomest võivad sünnil oodata umbes 70 aasta pikkust tervelt elatud elu, Eestimaa inimene aga umbes 60 aastat. Kui vahe on terve kümnend, ei saa me kuidagi oodata, et voodivajadus oleks 1000 inimese kohta Soomele omaselt 2,8 ja kõik peamised probleemid lahendavad pere-

arstikeskused. Paraku jääb veel pikkadeks aastateks väga palju tööd endiselt haiglate statsionaaride teha.

Tallinna uue haiglahoone eskiisprojekt on mitmes mõttes asjatundmatu. Näiteks planeeriti enamik ambulatoorseid kabinette ilma loomuliku valguseta. Eraldatud korpuste põhimõte teeb patsiendilogistika keeruliseks, sundides osal juhtudel haigetega sõitma läbi peavestibüüli. Planeerimis- andmestik pole avalik jne. Aeg aga liigub omasoodu. Taristu vananeb ja tehnorikked kumuleeruvad. Avalikus arutelus domineerivad praeguseks Tallinna uue haiglahoone suhtes valdavalt negatiivsed emotsioonid. Autoril jääb kuumadele väljaütlemistele lisaks vaid kainen pead soovitada. Ratsionaalne andmestik toetab Tallinnasse uue haiglahoone ehitust. Muidugi peame teadvustama, et tasuta seda keegi ei ehit.